

4. <http://fb.ru/article/428/starshie-klassyi-proforientatsiya-v-shkole>

5. Чернявская А.П. Психологическое консультирование по профессиональной ориентации. - М.: Владос Пресс. 2003.

6. Черткова Н.А. Сколько профессий, столько дорог. - М.: "Книга". 1993.

УДК 378
ГРНТИ 14.35.09

ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ МАЗМҰНЫНДА МУЗЫКА САБАҚТАРЫНЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Какимова Лаура Шариповна

Пед. ғылым. кандидаты, доцент,

Музыкалық білім және хореография кафедрасы,

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті,

Қазақстан, Алматы

Нурмағанбет Шапағат

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті,

"5B010600 – Музыкалық білім" мамандығының 4 курс студенті,

Қазақстан, Алматы

ОСОБЕННОСТИ УРОКОВ МУЗЫКИ В СОДЕРЖАНИИ ОБНОВЛЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Какимова Лаура Шариповна

Канд. пед. наук, доцент, кафедра

Музыкального образования и хореографии

Казахский национальный педагогический университет имени Абая,

Казахстан, г. Алматы

Нурмағанбет Шапағат

Студент 4 курса специальности

"5B010600 – Музыкальное образование"

Казахский национальный педагогический университет имени Абая,

Казахстан, г. Алматы

FEATURES OF MUSIC LESSONS IN THE CONTENT OF UPDATED EDUCATION

Какимова Лаура Шариповна

Cand. ped. Sciences, Associate Professor

of the Department of Music Education and Choreography,

Kazakh National Pedagogical University named after Abai,

Kazakhstan, Almaty

Nurmaganbet Shapagat

4th year student of the specialty

"5B010600 - Music Education"

Kazakh National Pedagogical University named after Abai,

Kazakhstan, Almaty

АННОТАЦИЯ

Исследование посвящено внедрению обновленного содержания среднего образования в учебный процесс уроков музыки, которое существенно отличается своей актуальностью и новизной.

В статье рассматриваются особенности обновленного содержания музыкальной программы в шестом классе. В ней рассматриваются постановка целей урока и критерии оценивания в соответствии с целями обучения, которые являются результатом достижения процесса обучения школьников. Теоретическая часть исследования логически связана с практической работой студента, которая была апробирована ею на педагогической практике.

ABSTRACT

The study is devoted to the introduction of the updated content of secondary education in the educational process of music lessons, which is significantly different in its relevance.

The article discusses the features of the updated content of the music program in the sixth grade. It examines the setting of lesson goals and assessment criteria in accordance with the learning goals, which are the result of achieving the learning process of students. The theoretical part of the research is logically connected with the student's practical work, which was tested by her in teaching practice.

АННОТАЦИЯ

Зерттеу жұмысы орта білімнің жаңартылған мазмұнын оқу үрдісіне музыка сабағын оқу үрдісіне енгізу мәселесін қарастыруға арналған, ол зерттеудің өзектілігі мен жаңашылдығымен айтарлықтай ерекшеленеді.

Мақалада алтыншы сыныптағы музыкалық бағдарламаның жаңартылған мазмұнының ерекшеліктері талқыланады. Мақалада оқушылардың оқу үдерісіне қол жеткізу нәтижесі болып табылатын оқу мақсаттарына сәйкес сабақ мақсаттары мен бағалау критерийлерінің қойылуы қарастырылады. Зерттеудің теориялық бөлімі студенттің практика жүзінде жүргізген тәжірибеде практикалық жұмысымен байланысты.

Ключевые слова: обновленная программа, урок музыки, методика, методы и приемы.

Key words: updated program, music lesson, technique, technique.

Түйінді сөздер: жаңартылған бағдарлама, музыка сабағы, әдістеме, әдіс-тәсіл.

Кіріспе. Қазіргі кезде елімізде оқу бағдарламасындағы ұлттық стандарттарға, бағалауға, оқулықтар мен оқыту әдістеріне қатысты білім беру саласындағы:

- өзекті құндылықтар мен мақсаттар мектеп оқушыларының жалпы үлгерімін арттыруды;
- сондай-ақ инновация мен көшбасшылықты енгізу үшін талап етілетін дағдыларды дамытуды;
- мектеп мәнмәтіні арқылы ұлттық сананы қалыптастырып; іске асыруды;
- ауқымды халықаралық тәжірибемен өзара әрекеттесуді көздейді [1].

Жаңартылған оқу бағдарламасы мен бағалау жүйесін енгізу аталған міндеттерді шешу үшін қабылданған шаралардың бірі болып табылады.

«Музыка» пәні бойынша жаңартылған оқу бағдарламалары да осы үдерістің құрамдас бөлігі болып табылады [2].

Негізгі бөлім. Қазақстандық білім беруде орта білім берудің жаңартылған мазмұнының бағдарламасын енгізу қоғамдық өмірде кең резонанс алды, бұл пән мұғалімдеріне де, оқушыларға да, олардың ата-аналарына да тікелей әсер етті. Ал оның басты мақсаты - адами капиталды дамыту, білім сапасын арттыру, жас ұрпақты өзінің таланты мен қабілетін дамытуға үйрету. егер оқыту әлемдік педагогикалық тәжірибенің негізінде алынған жаңа, кейде стандартты емес тәсілдер мен оқыту әдістерін қамтыса, білім беру жүйесінің тиімділігі артады. жаңа педагогикалық технологияларға бет бұру мектеп оқушыларын креативті, креативті ойлауға, сыни тұрғыдан ойлауды, көшбасшылық қасиеттерді дамытып, өзін ХХІ ғасырдың білімді адамы ретінде көрсетуге үйретеді. Және бұл тұрғыда білім беру жүйесінде жаңартылған мазмұндық бағдарламаны жүзеге асырудың өзектілігі күмән тудырмайды.

«Музыка» пәні бойынша типтік оқу жоспарында белгіленген мақсат - «музыкалық мәдениетті, шығармашылық тұлғаны қалыптастыру және әлемнің музыкалық бейнесін дамыту» оқушының бойына кейін өмірде және оқуда оған қажетті құндылықтар мен дағдыларды сіңіру арқылы ашылады [2].

Сонымен, құндылықтарға мектеп оқушыларының «шығармашылық және сыни тұрғыдан ойлау, коммуникативті дағдылар, басқа мәдениеттер мен көзқарастарды құрметтеу», «өз денсаулығы үшін жауап беру, айналасындағыларға

қамқорлық жасау, өмір бойы оқуға дайын болу» дамуын жатқызуға болады. Оқу тапсырмаларын дұрыс жеткізе отырып, бұл оқушыларға «ақпаратты іздеудегі тәуелсіздікке», компьютерлік технологиялар саласындағы ақпараттық-техникалық дағдыларға, «білімді шығармашылықпен қолдана білуге», «мәселелерді шеше білуге» үйренуге, зерттеу дағдыларын игеруге, «топта және жеке жұмыс жасай» білу, коммуникативті және жаңа білімге ашық болуға мүмкіндік береді [2; 3].

Оқу жоспарында «Музыка» пәнінің басқа пәндермен, атап айтсақ «Бейнелеу өнері», «Дүниетану», «Жаратылыстану», сонымен қатар тілдік пәндермен пәнаралық байланысы қамтылған. Барлық бөлімдер бойынша дыбыстың жоғарылығын естіп қабылдау және ырғақты сезіну дағдыларына баса назар аударылады. Барлық іс-әрекет түрлері шынайы өмірмен байланысты және дағдылардың бірі тікелей практикада қолданылады, ал басқалары шығармашылық ойлау потенциалын дамытады. Әсіресе, үнемі ырғақты сезінудің сақталуына, мысалы бірдей бастау мен аяқтауға баса назар аударылады. Мұғалім оқушылардың музыкалық дағдылары даму деңгейін қалай бағалайтынын бақылайды. Мұғалім тоқсанның, жартыжылдықтың, оқу жылының соңында музыкалық жоба ретінде келесі іс-әрекеттерді: жеке, ансамбльмен ән салу және аспапта ойнау, оны концерттік, музыкалық қойылым және тағы басқа да формасында ұйымдастырып қолдануына болады. Тиісті терминология мен ескертулер білімді қолдау үшін үнемі пайдаланылуы тиіс. Мұғалім тапсырманы модельдеу үлгісін өзі көрсетуі маңызды. Мұғалімнің үдерістер мен әдістерді көрсетуі оқушылардың пән мазмұнын түсінуіне және ойлау қабілетін дамытуға ықпал етеді. Кезеңдерге бөліп түсіндіру, оқушыларға барынша тәуелсіз болуға және зерттеу мен маңызды шешім қабылдауға қолдау көрсетеді.

Жаңартылған мазмұндық бағдарламаның бір ерекшелігі - Блум таксономиясына сәйкес мақсаттар жүйесін құру [4] және осы білім беру мақсаттарына жетуді критериялды бағалау [5]. Тапсырмалардағы белсенді етістіктер оқушылардың сыни ойлау қабілеттерін ынталандырады; ақыл-ой әрекеттерінің деңгейлері біртіндеп соңғы нәтижеге қол жеткізуге мүмкіндік береді. «Замануи музыкалық жанрлар» тақырыбы

бойынша 2-тоқсанның 6-сыныбының оқу жоспарына айналайық. Сабақтың мазмұнына қарай шығармалар алынсада, оқушы типтік оқу жоспарларының мемлекеттік стандартында белгіленген сабақтың білім беру мақсаттарын игеру арқылы материалды игеру керек.

Атап айтқанда, бағдарламадан алынған «6.1.1.1 білім беру мақсаты оның музыкалық шығармаға және өнер түрлеріне талдау жасауы, әр түрлі өнер түрлерінің стилі, жанры арасындағы байланысты жалпылауы керек екендігін көрсетеді», ал тәрбиелік мақсатында «6.2.1.1 – оқушы музыкалық және шығармашылық жұмыстарды орындау үшін идея ұсынуы керек, жоспар құрып,

музыкалық материалдарды интерпретациялау» дегенді білдіреді [6]. Демек, критерийлер оқушының мүмкіндіктерін түпкілікті нәтижеге жеткізуі керек, ал критерийлер оқушының оқу процесінде қай сатысында екенін, нені игергенін, әлі нені игермегенін және әлі нені игере алмайтынын білетін етіп жазылады. Сабақтың мақсаты, демек, оқушының «талдауға», «байланыстыруға», «жетелеуге», «істеуге» және т.с.с. болатын немесе алатын кезіндегі оқу мақсатына жету деңгейін көрсетеді. Және «талдау», «құрастыру», «әкелу» және т.б. сияқты белсенді етістіктер. жұмысты орындау дескрипторында көрсетіледі (№ 1 кесте).

№ 1 кесте.

«Заманауи музыкалық жанрлар» тақырыбында сабақ жоспарының оқыту мақсаттары мен критериялары 1.

Сабақ тақырыбы	Заманауи музыкалық жанрлар
Осы сабақта қол жеткізілетін оқу мақсаттары (оқу бағдарламасына сілтеме)	6.1.1.1 – тыңдаған музыкалы шығарманы талдау және өнердің түрлері, стилі және жанрларын, сонымен қатар, өнердің өзге түрлерімен байланысын анықтау. 6.2.1.1 – музыкалық-шығармашылық жұмыс жасау үшін идеялар ұсыну, жоспарлау және музыкалық материалға интерпретация жасау.
Сабақ мақсаттары	Өнердің түрлері, стилі және жанрларын, өнердің өзге түрлерімен байланысын анықтау және салыстыру.
Бағалау критерийлері	- тыңдаған музыкалы шығарманы талдайды - өнердің түрлері, стилі және жанрларын, өнердің өзге түрлерімен байланысын анықтайды - музыкалық-шығармашылық жұмыс жасау үшін идеялар ұсынады - жоспарлау және музыкалық материалға интерпретация жасайды.

Мысалы, 6-сыныптың «Музыка және кино» 3-тоқсанының тақырыбы бойынша оқыту мақсаты: «6.1.2.3 оқушы музыкалық және көркемдеуші құралдарды салыстыру, салыстыру тәсілдерін үйренуі керек», ал «6.1.3.1 мақсатында шығарманы екі дауыста орындауы немесе канонмен ән айтуы керек», шығармада табиғаттың музыкалық экспрессивтілікті көрсету жеткізіп көрсету керек

(№2 кесте) [6]. Демек, мектеп оқушыларына бағалау үшін келесі критерийлер беріледі: олар тыңдаған музыкалық шығарманың музыкалық-көркемдеуші құралдарын талдайды және әр түрлі өнер түрлері, атап айтқанда музыка мен кино жанры арасында өзара байланысты жүзеге асырады, «Туған ел» туындысын фортепианоның сүйемелдеуімен орындайды.

¹ № 2 кесте.

«Музыка және кино» тақырыбында сабақ жоспарының оқыту мақсаттары мен критериялары ¹.

Сабақ тақырыбы:	Музыка және кино
Оқу мақсатына арналған сілтеме	6.1.1.1 – тыңдаған музыкалық шығарманы талдау және өнердің түрлері, стилі және жанрларын, сонымен қатар, өнердің өзге түрлерімен байланысын анықтау; 6.1.2.3 – көркем бейнені құруда музыка және өнердің басқа түрлерінің көркемдеуші құралдарын салыстыру; 6.1.3.1 – әуеннің көңіл-күйі мен көркем бейнесін жеткізе отырып, екі дауыспен, немесе канон элементтерін қолдана отырып, әртүрлі стильдегі және жанрдағы әндерді орындау.
Сабақ мақсаты	Көркемдік бейнені құрастыруда музыка мен кинодағы көркемдеуші құралдарды салыстыру.
Бағалау критерийлері	<i>Оқушы:</i> тыңдаған музыкалық шығарманы талдайды, өнердің өзге түрлерімен байланысын анықтайды; музыкадағы көркемдеуші құралдар мен жанрды анықтайды; музыка және өнердің басқа түрлерінің көркемдеуші құралдарын салыстырады; әннің көңіл-күйі мен көркем бейнесін жеткізе отырып, орындайды.

¹ Кесте жаңартылған орта білім беру бағдарламасының мазмұнына әдістемелік талаптарға сәйкес негіз ретінде алынған.

Білім алушылар «музыкалық терминологиямен танысатын «Музыка және театр» тақырыбына тоқталайық (білім беру мақсаты 6.1.2.4) және бұрыннан белгілі мақсаттардан басқа музыкалық шығарманы аспапта жеке немесе ансамбльде орындайды» (6.1.3.3). Тиісінше, критерийлер тапсырмаларды орындау кезінде «музыкалық терминологияны қолдану», «тыңдалған шығарма мен өнер түрлерін талдау, өнер түрлерін анықтау және салыстыру», «музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтау және салыстыру», «музыкалық шығарманың бір бөлігін аспапта жеке ансамбльде орындау» болады. (№ 3 кесте) [6].

№ 3 кесте.

«Музыка және театр» тақырыбында сабақ жоспарының оқыту мақсаттары мен критериялары¹.

Сабақ тақырыбы:	Музыка және театр
Оқу мақсатына арналған сілтеме	6.1.2.4 – ауызша және жазбаша жұмыстар орындау барысында музыкалық терминологияны пайдалану; 6.1.1.1 – тыңдаған музыкалық шығарманы талдау және өнердің түрлері, стилі және жанрларын, сонымен қатар, өнердің өзге түрлерімен байланысын анықтау; 6.1.2.3 – көркем бейнені құруда музыка және өнердің басқа түрлерінің көркемдеуші құралдарын салыстыру 6.1.3.3 – музыкалық шығармалардың қарапайым үзінділерінің сипатын жеткізу, партия бойынша және (немесе) ансамбльмен аспаптарда орындау.
Сабақ мақсаты	Музыка жанрының театрмен көркемдік байланысы.
Бағалау критерийлері	<i>Оқушы:</i> - ауызша және жазбаша жұмыстар орындау барысында музыкалық терминологияны пайдаланады; - тыңдаған музыкалық шығарманы талдау және өнердің түрлері, стилі және жанрларын, сонымен қатар, өнердің өзге түрлерімен байланысын анықтайды; - көркем бейнені құруда музыка және өнердің басқа түрлерінің көркемдеуші құралдарын салыстырады; - музыкалық шығармалардың қарапайым үзінділерінің сипатын жеткізу, партия бойынша және (немесе) ансамбльмен аспаптарда орындайды.

Блум таксономиясына сәйкес ақыл-ой әрекеттеріне назар аудара отырып, оқыту мақсаттарынан туындайтын нақты сабақ мақсаттарын қоюға назар аудару керек [4]. Бұл зерттеу ғалымдардың орта білім берудің жаңартылған мазмұны аясында шығарған тұжырымдарымен сәйкес келеді, атап айтсақ, оқушылардың дайындық деңгейі олардың қызметінің нәтижелері бойынша, атап айтқанда «пәндік, тұлғалық және жүйелік-белсенділік» бойынша бағалануы керек. 6-сыныптың типтік музыкалық бағдарламасынан оқушы қол жеткізуі керек келесі пәндік нәтижелер шығарылады; оқушы «білу керек және қолдану керек» [6].

Оқушы білім мен дағдылар аспектісінде көркем музыкалық көркемдеуші түсінуі, әр түрлі өнер түрлерінің ерекшеліктерін және олардың өзара байланысын, дәстүрлер мен музыка өнеріндегі жаңашылдықтардың маңыздылығын білуі керек. Сонымен, 1 кестеде сабақтың мақсатына сәйкес мектеп оқушылары әр түрлі типтерді, стильдер мен жанрларды білуге, оларды нақтылауға және соған сүйене отырып музыкалық шығарманы талдауға мәжбүр болады.

№2 кестеде біз оқушыға айтылғандардан басқа васимодағы музыканың музыкалық және көркемдеуші құралдарын басқа өнер түрлерімен салыстыруға тура келетіндігін ескертеміз. Шығарманы талдау үшін студенттерге музыкалық терминологияны білу, кейіпкерді, көркемдеуші құралдарды анықтау және салыстыру қажет болады. (кесте нөмірі 3).

«Білік» аспектісі бойынша студенттер музыканың әртүрлі бейнелері мен басқа өнер түрлерінің арасындағы байланысты табуы, шығармаларды бағалауы, музыкада ой қозғауы, вокалды, оның ішінде музыкалық аспаптардың сүйемелдеуімен, әсерін, сезімін, эмоциясын жеткізе отырып орындауы керек. Мұнда оқушылардың кейбір терминдерді, шығармалардың атауларын, музыкалық аспаптардың тембрін, олардың үндестігін, музыканың түрлері мен жанрларын және олардың басқа өнер жанрларымен байланысын санауға және есте сақтауға, тануға және түсіндіруге мүмкіндік беретін етістіктерді қолдану орынды.

Блум таксономиясының қолдану деңгейі оқушылардың өз білімдерін орындау барысында көрсету және көрсету қабілеттерімен көрінеді. Тиісінше, талдау деңгейі - бұл музыканы және музыкалық көркемдеуші құралдарын талдау. Білім, білік және дағды студенттер оларды практикада қолданған кезде ақыл-ой әрекетінің жаңа деңгейіне шығады. Сонымен, олар музыкаға элементарлы талдау жасай алады, ізденушілік пен шығармашылық қызметті көрсетеді, музыкалық құбылыстар туралы ақпаратты синтездейді, бір аспапта немесе ансамбльде партияны орындайды және т.б.

Сонымен, 6-сынып оқушылары музыкалық-теориялық білімге негізделген дағдыларды машықтандыруы керек. Атап айтқанда, мәдениетке, дәстүрлерге, құндылықтарға құрмет көрсету, оларды көрсете білу; этика көрсету;

мәдени байланыстардың құндылығын түсіну, өзін-өзі дамыту, өзін-өзі дамыту және тағы басқалар.

Сабақтың рефлексиясы орындалған жұмыстар мен тапсырмаларды жалпылауға мүмкіндік береді; топта жұмыс жасау идеялармен алмасуға және сіздің және сыныптастарыңыздың жауаптарын бағалауға мүмкіндік береді. Мұның бәрі студенттерге белсенді және шығармашылық тұрғыдан дамуға, үйренуге және әрекет етуге мүмкіндік береді.

Қорытынды. Жоғары белгісіздік жағдайында орта білім берудің жаңартылған мазмұны жағдайында музыка сабағын жүйелеу қажеттілігі эстетикалық пәндерді оқыту процесінде жаңашыл стандартты емес шешімдерді ұсынады. Оқыту мен отандық педагогиканың әлемдік тенденциялары мен тәсілдерінің тоғысында музыка сабақтары ғылым мен практиканы интеграциялауда білім беру құндылықтарын жүзеге асырудың шығармашылық алаңына айналады. Ол алдыңғы қатарлы оқыту бағдарламаларына, оқытудың әдістері мен принциптеріне негізделген орта білім мазмұнына жаңартылған оқу жоспарының талаптары қазіргі білім беру кеңістігінің негізгі аспектілері - бәсекеге қабілеттілік пен құзыреттілікті қамтитындығына назар аударады. Болашақ музыка мұғалімі музыка сабағына сабақ бере отырып, өз оқушыларын ХХІ-ші ғасырдың тез өзгертін қажеттіліктерін күтуге дайын және қазіргі өмір шындығына дайын болуға дайындайды.

УДК 37.015.3

ФОРМИРОВАНИЕ САМОСТОЯТЕЛЬНОГО МЫШЛЕНИЯ УЧАЩИХСЯ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ

Кенжебаева Клара Бердимуратовна

*Нукусский государственный педагогический институт им. Аджинияза
Старший преподаватель кафедры «Общей педагогики и психологии»*

АННОТАЦИЯ

В статье рассматриваются особенности формирования самостоятельного мышления учащихся в образовательном процессе. Развитие и формирование умений самостоятельного мышления учащихся происходит на основе знаний, приобретаемых в образовательном процессе.

Ключевые слова: актуальность, лекция, семинар, практическая работа, мышления, период, предмет.

Мыслительная деятельность, умение правильно мыслить играют существенную роль в жизни каждого человека.

В условиях современной системы образования проблема развития самостоятельности мышления приобретает особую актуальность. Именно самостоятельность мышления, как форма субъективной активности, как личностное качество обучаемых наиболее ярко обнаруживается в условиях выбора, разрешении противоречий, преодолении возникающих затруднений при выполнении учебной деятельности [2].

Одним из главных задач воспитания подрастающего поколения является формирование самостоятельного мышления и подготовка их к творческой деятельности. Развитие и формирование умений самостоятельного

мышления учащихся происходит на основе знаний, приобретаемых в образовательном процессе, а также в процессе воспитания и приобретения жизненного опыта.

Самым важным периодом учащихся для совершенствования мыслительного процесса, умение самостоятельно определять преобладающую, умение выражать тематические мысли являются школьные и студенческие годы. Кроме того, эти периоды также соответствуют годам владения определенной профессией

В школе на самостоятельное мышление учащихся влияют в основном ниже следующие факторы:

1. психические особенности тех, кто находится в непосредственном контакте с ребенком и развивается под влиянием людей;

Әдебиеттер тізімі:

1. «Жаңартылған бағдарлама – білім берудің жаңа мазмұны». URL: <https://bilim-all.kz/article/5594-ZHanartylgan-bagdarlama-%E2%80%93-bilim-berudin-zhana-mazmuny>.

2. Особенности организации образовательного процесса при изучении учебного предмета «Музыка». URL: <https://docplayer.ru/54806073-Osobennosti-organizacii-obrazovatel'nogo-processa-pri-izuchenii-uchebnogo-predmeta-muzyka.html>.

3. Учебная образовательная программа по дисциплине «Музыка». URL: [http://www.adu.by/Образовательный процесс. 2017/2018 учебный год / Учебные предметы I-IV классы/ Класс / Музыка / Учебные программы](http://www.adu.by/Образовательный%20процесс.2017/2018%20учебный%20год/%20Учебные%20предметы%20I-IV%20классы/%20Класс%20Музыка/%20Учебные%20программы).

4. Bloom, B. (1964). Taxonomy of Educational Objectives: the classification of educational goal. Longman.

5. Nicole, D., & Macfarlane-Dick, D. (2006). Formative assessment and self-regulated learning: model and seven principles of good feedback. *Studies in Higher Education*, 34.1, pp. 199-218.

6. Типовая учебная программа по предмету «Музыка» для 5-6 классов уровня основного среднего образования. URL: <https://agartu.com/44-tipovaya-uchebnaya-programma-po-predmetu-muzyka-dlya-5-6-klassov-urovnya-osnovnogo-srednego-obrazovaniya.html>.